

Наталія Іванівна Поліхун,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу підтримки
обдарованості
Інституту обдарованої дитини НАПН
України,
м. Київ, Україна

ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-0176-0752>

**Катерина Григорівна
Постова,**
кандидат психологічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу підтримки обдарованості
Інституту обдарованої дитини НАПН
України,
м. Київ, Україна

ORCID:
<https://orcid.org/0000-0001-9728-4756>

**Ірина Андріївна
Сліпухіна,**
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу підтримки обдарованості
Інституту обдарованої дитини НАПН
України,
м. Київ, Україна

ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-9253-8021>

УДК 37.018.43

DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-3\(78\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-3(78)-63-69)

ВИКЛИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація.

У статті подано результати опитування «Виклики дистанційного навчання», проведеного Інститутом обдарованої дитини НАПН України в період з 25.05.2020 до 10.08.2020 років. Опитування стосувалося визначення думки громадськості щодо проблем ефективності впровадження дистанційного навчання в українських освітніх закладах в умовах пандемії COVID-19, що викликала значні збої в суспільно-економічних процесах, зокрема і в освітніх системах країн світу.

Ключові слова: COVID-19; пандемія; дистанційне навчання; заклади освіти.

Спалах коронавірусу (COVID-19) викликав значні збої в суспільно-економічних процесах, зокрема і в освітніх системах країн світу. Згідно з даними ЮНЕСКО, станом на 29 березня 2020 р. 165 країн оголосили про закриття освітніх закладів, що мало забезпечити уповільнення поширення хвороби. Це мало значний вплив на понад 1,5 млрд здобувачів освіти різного рівня. Мета тимчасового закриття освітніх закладів полягала в тому, щоб запобігти подальшій передачі COVID-19 шляхом самоізоляції та дотримання соціальної дистанції.

Для пошуку практичних рішень із питань освіти ЮНЕСКО створила Глобальну коаліцію. Згідно зі словами Генерального директора, Одрі Азулай, її мета полягає в тому, щоб визначити та поділитися найкращими практиками навчання дітей, під час пандемії, а також забезпечити основи розвитку інклюзивного й індивідуального

підходів в освіті в період перебігу та по завершенню пандемії [7].

Освітня система України, як і більшості країн світу прийняла виклик дистанційного навчання в період карантинних заходів, думки щодо його ефективності досить неоднозначні, так само, як і визначення проблем і перспектив їх подолання. З метою визначення думки громадськості щодо проблем ефективності впровадження дистанційного навчання в українських освітніх закладах у період карантину Інститутом обдарованої дитини НАПН України було проведено опитування «Виклики дистанційного навчання» (з 25.05.2020 до 10.08.2020 рр.).

Загальна кількість респондентів, які взяли участь в анкетуванні, – 431 особа, серед яких: жінок – 394, чоловіків – 37, з них – 328 осіб є працівниками закладів освіти, 48 здобувачів освіти, 35 батьків, 20 наукових співробітників та інші учасники освітнього процесу (рис. 1).

Розподіл учасників освітнього процесу

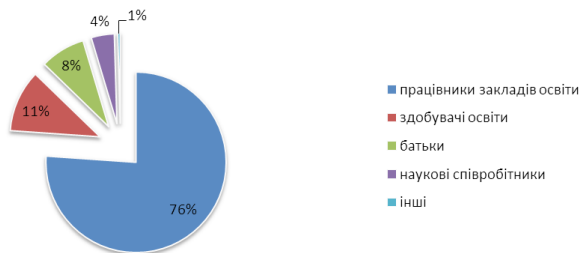

Рис. 1. Розподіл учасників освітнього процесу

Опитування проводилося з використанням Blank Quiz, посилання на який було розміщено на сайтах Національної академії педагогічних наук України й Інституту обдарованої дитини НАПН України, освітньому порталі «Острів знань», а також розповсюджено через соціальні мережі шляхом електронного листування.

Головною метою анкетування є визначення особливостей дистанційного навчання, встановлення недоліків і переваг дистанційної форми освіти для

окремих учасників освітнього процесу та формування пропозицій щодо подальшого вдосконалення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

Переважає більшість респондентів (66 %) увійшла до вікової категорії від 36 до 65 років, 22 % опитуваних – до вікової категорії від 22 до 35 років, значно менше респондентів 3 % – до вікової категорії від 17 до 21 року, 8 % – віком від 7 до 16 років і найменше опитуваних (а саме 1 %) – до категорії 66 років і більше (рис. 2).

Розподіл учасників за віковою категорією

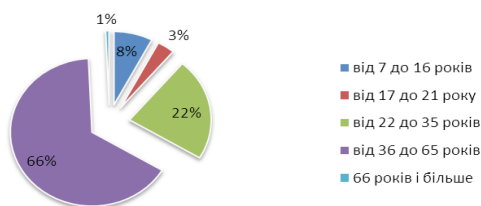

Рис. 2. Розподіл учасників за віковою категорією

Респондентам пропонувалося визначити ефективність дистанційної форми навчання для здобувачів освіти різного рівня за 5-бальною шкалою, де «5» балів – це максимально ефективна форма освітнього процесу для здобувачів відповідного освітнього рівня. Згідно з отриманими результатами встановлено, що найефективнішою такою формою освітніх послуг буде для здобувачів курсів перекваліфікації та реалізації можливостей самоосвіти, на що вказали 36,9 % респондентів, 25,8 %

оцінили на «4» бали з можливих п'яти. Для вищої школи найбільша кількість респондентів оцінили ефективність дистанційного навчання в «4» бали, а саме – 26,5 % респондентів. Для старшої школи ефективність дистанційної освіти оцінили на «4» бали 32,3 % опитуваних. На думку респондентів, у середній і молодшій школі дистанційне навчання є малоефективним, тому більшість учасників оцінює його у «3» бали з можливих п'яти відповідно 36,2 % і 28,1 % опитуваних (рис. 3).

Наскільки ефективно, на Вашу думку, дистанційне навчання для здобувачів освіти?
Оцініть, будь ласка, за 5-бальною шкалою.

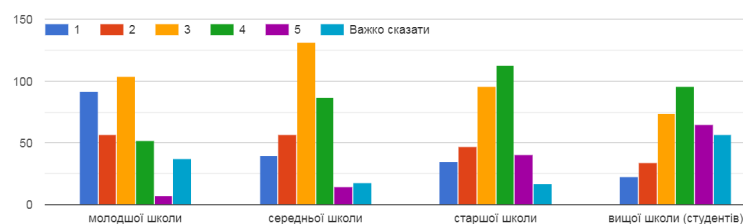

Рис. 3. Ефективність дистанційної форми навчання для здобувачів освіти різного рівня (скріншот із Google-форми)

Щодо ефективності використання засобів дистанційного навчання:

- думки щодо використання електронної пошти й ефективності Всеукраїнської школи онлайн і платформ відкритих онлайн-курсів є досить неоднозначними, приблизно однакова кількість респондентів оцінює визначені засоби навчання всіма із запропонованих балів;

- використання в освітньому процесі мобільних додатків оцінено на «4» та «5» балів (39,7 % та 25,5 % опитуваних відповідно);

- використання веб-сервісів для проведення онлайн-занять отримало по 33,4 % та 32,7 % відповідно на «4» та «5» балів;

- освітні платформи для організації інтернет-навчання, на думку опитуваних, є найбільш ефективними, оскільки 40 % відзначили їх в «5» балів, а 31,3 % – у 4 бали, що є більшістю з опитуваних.

Залучення здобувачів освіти до освітнього процесу також є важливим. На думку більшості опитуваних, до дистанційного навчання долучилося приблизно 75 % здобувачів освіти.

Згідно з результатами опитування щодо до організаційних підходів, які будуть найбільш ефективними в плануванні дистанційної освіти (рис. 4), постає необхідність щодо: врахування «розумного» навантаження для здобувачів освіти педагогічного складу та персоналу закладів освіти; планування занять з урахуванням онлайн-спілкування та наданням матеріалу для самостійного опрацювання; надання можливостей для диференційованого навчання; індивідуального вибору форм і засобів навчання педагогами (що дещо ускладнює організацію навчального процесу для учнів, у зв'язку з необхідністю користуватися різними засобами навчання під час вивчення тих чи інших дисциплін).

Рис. 4. Ефективність організаційних підходів у плануванні дистанційної освіти

На думку респондентів, розвитку пізнавальних інтересів й інтелектуальних здібностей учнів в умовах дистанційного навчання найкраще будуть сприяти (по спаданню значущості): онлайн-проекти STEM; дистанційні учнівські олімпіади;

турнір онлайн-конкурсів «Колосок» у мобільному додатку, дистанційні заходи НЦ «Мала академія наук» (НЦ МАН) України, серед яких проект лабораторії експериментальних досліджень НЦ МАН України «ExWeek» (рис. 5).

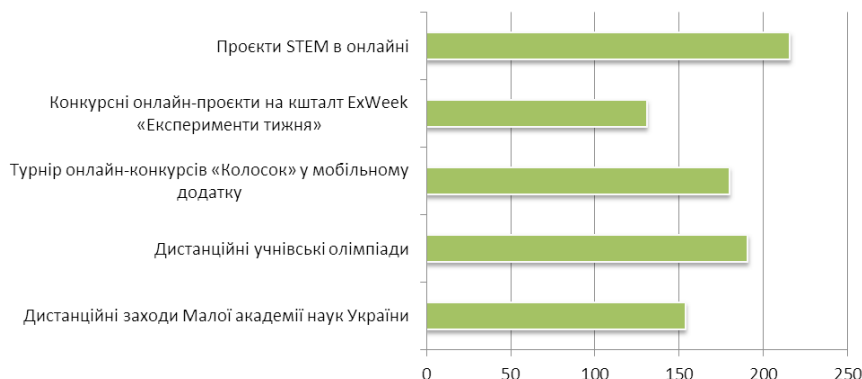

Рис. 5. Розвиток пізнавальних інтересів та інтелектуальних здібностей учнів в умовах дистанційного навчання

Стосовно майбутніх інтеграційних процесів в освіті більшість респондентів прогнозує: початок формування нового типу інтегрованої індивідуальної освітньої системи (44 %); част-

кове збагачення формальної освіти елементами дистанційної освіти (39 %); збагачення формальної освіти елементами неформальної освіти в дистанційному режимі (17 %).

Інтеграційні процеси в освіті

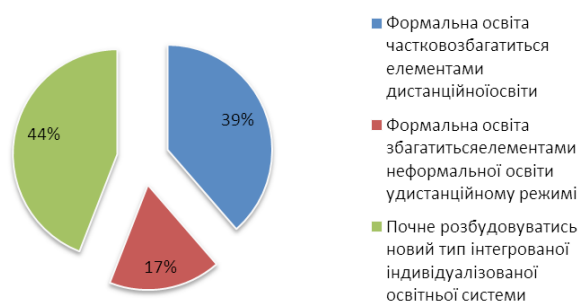

Рис. 6. Прогнози стосовно майбутніх інтеграційних процесів в освіті

Так, 44,3 % опитуваних абсолютно впевнені, що створення Всеукраїнської платформи для дистанційного навчання підвищить його ефективність, 25 % – оцінюють таку можливість на «4» бали з п'яти можливих; 44 % – вважають необхідність науково-методичної підтримки освітян в організації дистанційного навчання; 26,7 % – оцінюють таку необхідність у «4» бали з п'яти. Однією з найвагоміших перешкод в ефективному впровадженні дистанційного навчання, на думку опитаних, є забезпечення ресурсами та засобами навчання всіх учасників освітнього процесу («5» балів з п'яти для 67,3 % опитаних). Також опитувані визнали низьку готовність учасників освітнього процесу до використання технологій дистанційного навчання («5» балів з п'яти для 60,5 % опитаних), причому 46,6 % опитаних визначили необхідність тісної взаємодії між освітянами та фахівцями з розробки освітніх технологій та засобів освіти – на «5» балів з п'яти можливих. Значна частина опитуваних (45 %) вважає необхідним створення робочих груп онлайн-спільнот для розроблення навчальних матеріалів дистанційної освіти.

Одне із запитань опитувальника мало відкритий характер і передбачало визначення умов ефективного дистанційного навчання самими респондентами.

Умови ефективного дистанційного навчання (відповіді учасників проведеного опитування на відкрите запитання)

Учасники опитування зауважили, що вивчення й узагальнення набутого досвіду організації дистанційного навчання в період карантину має відбуватися на засадах довіри та поваги, а також варто підтримувати роботу вчителів і не порівнювати роботу сільських і міських шкіл в умовах карантину. Більшість респондентів наголосила на важливості порозуміння між вчителями, батьками й учнями. Аналіз відповідей респондентів на відкрите запитання «Які умови, на Вашу думку, необхідні для ефективного реалізації дистанційного навчання у майбутньому?» показав наступний розподіл частотності зібраних пропозицій (від більшого до меншого):

– *матеріальне та технічне забезпечення засобами для здійснення дистанційного навчання, якісний безлімітний Інтернет, 3G-покриття по всій країні (віддалені села, гірські райони), стабільні канали зв'язку; 100 % інформатизація освітнього закладу; технічне забезпечення; якісна, потужна техніка (ноутбуки, планшети, документкамери тощо), що здатна забезпечити можливість створення навчального відеоконтенту (звернено увагу на обмежені матеріальні можливості молодих учителів, які мають стати провідниками ідеї дистанційної освіти, на придбання відповідної техніки); забезпечення навчання для дітей із малозабезпечених сімей, віддалених районів; залучення телебачення і радіо до освітнього процесу; реалізація освітніх платформ (Atom, EduGet); створення єдиної Всеукраїнської платформи для дистанційного навчання тощо;*

– *якісний менеджмент (управління) на всіх рівнях (на загальнодержавному, обласному, на рівні закладу освіти); узгодженість дій учителів та адміністрації закладів освіти; чіткий режим роботи (не понаднормовий), що узгоджений з закладом освіти; дотримання єдиних вимог до учнів; урегулювання кількості навантаження на учнів/студентів, розвантаження програм; єдина злагоджена система дистанційного навчання та вища організованість як здобувачів освіти, так і вчителів; єдність вимог МОН, учителів і батьків до освітнього процесу, налагоджена співпраця, більше свободи для вчителя щодо організації навчального процесу (не заважати!), створення системи мотивування вчителів (доплата за власні ефективні методичні розробки програм і матеріали для дистанційного навчання тощо); скасування бюрократичного регулювання та звітності (паперові класні журнали, плани, звіти, паперові звіти про роботу в дистанційному режимі тощо); єдина платформа для освітнього закладу, ресурсна онлайн-база для підготовки до уроків, занять; створення електронних журналів для забезпечення своєчасного контролю з боку батьків; спочатку апробація дистанційного навчання, а вже потім упровадження – жоден освітній заклад пов-*

ною мірою не готовий до дистанційного навчання; мотивація вчительської спільноти до нових форм роботи в галузі освіти; забезпечення вчителів та учнів ресурсами і засобами дистанційного навчання; всеобуч батьків і дітей щодо використання інформаційних технологій і засобів; цілеспрямоване поступове введення елементів дистанційного навчання в закладах освіти;

– *готовність учасників освітнього процесу до дистанційної форми роботи* (психологічна, кваліфікаційна); позитивна налаштованість і мотивація, свідоме ставлення, підвищення відповідальності всіх учасників освітнього процесу (учнів, вчителів і батьків), їх академічна доброчесність, бажання вчити та вчитися; психологічна готовність до такого роду викликів (насамперед батьків); методична та психологічна готовність вчителів до швидких змін; бажання батьків допомагати в навчанні молодшим школярам; наявність усіх умов уже зараз (лише було б бажання вчителів і учнів);

– *підвищення кваліфікації учасників освітнього процесу*; теоретична та практична підготовка вчителів до використання технологій дистанційної освіти, організації навчального процесу на онлайн-платформах тощо; проведення курсів у дистанційному форматі для опанування новітніми технологіями; безкоштовні тренінгові програми для вчителів, набуття реальних навичок користування ресурсами, отримання інструментарію; системна підготовка вчителів, учнів і батьків (насамперед дошкільників та учнів початкової школи), забезпечення їх технічними засобами і доступом до платформ;

– *науково-методичне забезпечення та супровід*, а саме – наукове обґрунтування створення єдиного, не стихійного, а онтологічного упорядкованого відкритого освітнього середовища, методичні рекомендації з організації дистанційного навчання, система мотивації всіх учасників освітнього процесу; розроблення критеріїв для оцінювання дистанційного навчання; наявність якісного безкоштовного інформаційного навчального контенту, мотиваційної програми, правильно побудованої системи нагадувань; розроблення організаційно-педагогічних умов застосування системи дистанційного навчання; прагнення навчити дітей на уроках інформатики користуватися платформами для дистанційного навчання; створення якісних дистанційних курсів; забезпечення українським навчальним контентом (різноманітним, різнорівневим); збільшення кількості цікавих онлайн-уроків; персоналізація дистанційного навчання, безпосередній контакт із здобувачем; урізноманітнення видів занять (чат-заняття, веб-заняття, телеконференції тощо); методи ефективного зворотного зв'язку, практичні завдання та лабораторні роботи за дистанційного формату вивчення дисциплін; програми онлайн-

тестування; необхідне неформальне розуміння сутності дистанційного навчання, для чого попередю мають йти ідеї, а потім – цифрові ресурси; формування загального світогляду на дистанційне навчання як на різновид навчання загалом, розробка спеціальних програм для дистанційного навчання, а не «впихання» туди класно-урочної системи; розбудова нових підходів і типів інтеграційного навчання: поєднання формальної та неформальної освіти, дистанційних і традиційних форм навчання;

– *нормативно-правове забезпечення* (створення єдиних стандартів дистанційного навчання; створення галузевих стандартів щодо наповнення навчальних курсів тощо); забезпечення на державному рівні рівних умов для здобувачів освіти в онлайн-навчанні; загальна цифровізація суспільства, сприяння підвищенню інформаційно-комунікаційної грамотності громадян; введення електронних щоденників; інтеграція формальної та неформальної освіти; принцип незалежності навчання в часі; індивідуальний підхід до кожного учня; трансформація системи освіти, тому що наша вже застаріла та потребує змін (прикладом можуть слугувати деякі зарубіжні системи освіти); заохочення вчителів до розроблення контенту дистанційного навчання та проведення онлайн-занять; зміна обсягу програми; запровадження більш жорстких правил для здобувачів освіти та визнання на державному рівні відповідальності саме здобувачів освіти та їхніх батьків щодо освітніх успіхів дитини за будь-якої форми навчання, розроблення механізму відповідальності учня (його батьків) за невиконання необхідного мінімуму; свобода вчителя у виборі технологій, форм і методів роботи;

– *партнерство з учителями* щодо розроблення технологій і забезпечення вчителів та учнів ресурсами та засобами для дистанційного навчання; наявність простого та якісного контенту, що надає можливість синхронного дистанційного навчання великих груп (25+) тощо; партнерство з учителями з розроблення технологій і забезпечення вчителів та учнів ресурсами й засобами для дистанційного навчання; співпраця з ІТ-розробниками щодо створення безкоштовних інструментів для навчання (відповідно до потреб різних дисциплін); наголошення на важливості взаєморозуміння та психолого-педагогічної підтримки учнів, учителів і батьків.

Потрібно зазначити, що приблизно 3 % відповідей містили досить критичні зауваження відносно дистанційної освіти, навіть до повного її несприйняття, а саме: дистанційне навчання може розглядатися лише як засіб додаткової позакласної освіти, для підвищення кваліфікації, однак не виступати в ролі заміни повноцінного навчання; наша система до цього не готова, а отже, дитина не набуде необхідних знань, а навпаки –

відбудеться грандіозна деградація майбутніх випускників ЗЗСО і ЗВО; виснажені батьки та вчителі; лише формальна освіта, адже дистанційне навчання згубить освіту України.

Окремої уваги заслуговує думка батьків стосовно цього питання: важливим є повноцінне забезпечення дітей необхідними матеріалами та ресурсами, лояльне ставлення з боку вчителів, а також справедливе і вчасне оцінювання; необхідним постає використання цікавих інтерактивних методів навчання, а не надмірна кількість домашніх завдань, надісланих через Viber; орієнтування на самостійне виконання завдань дитиною без допомоги батьків; постійний зворотний зв'язок з боку вчителя; повноцінне забезпечення дітей необхідними матеріалами та ресурсами, лояльне ставлення з боку вчителів; «дуже чекаємо відновлення навчання в школах».

Таким чином, до освітнього процесу в нових умовах часто вимушені підключатися сім'ї здобувачів освіти, а це також викликає багато проблемних питань.

У контексті цього дослідження нас зацікавили дані опитування, проведеного на міжнародній конференції «Нова норма. Освіта в епоху після COVID-19», де зібралися онлайн 100 000 учителів з усього світу. На питання «Що найбільше може поліпшити Вашу освітню практику в епоху після COVID-19?» учителі відповідають так: співпрацю з колегами (так відповіли 35 %), добробут (26 %), технології (23 %) та лідерство (17 %) [4].

Узагальнюючи результати опитування, необхідно зазначити, що в умовах пандемії COVID-19, яка стала викликом для державної влади, керівників закладів освіти, педагогів, здобувачів освіти та їхніх батьків, які мають спішно адаптуватися до нових умов навчання, освоюючи різні формати організації освітнього процесу в нових умовах. Зараз відбувається активне переосмислення навчання як важливої соціальної практики, ролі і цінності вчителя, як ключової фігури освітнього процесу, ці проблеми активно обговорюються на освітянських форумах як в нашій державі, так і на світовому рівні [3–6]. ЮНЕСКО проводить глобальний моніторинг загальнодержавних і локалізованих даних закриття шкіл, кількості постраждалих учнів від закриття шкіл, спричинених COVID-19, а також надає підтримку для пом'якшення цієї проблеми, пропонує підбір навчальних програм, платформ і ресурсів, тематичні семінари, партнерство тощо, що має на меті допомогти батькам, вчителям, школам та адміністраторам шкіл полегшити навчання учнів і забезпечити соціальну допомогу та взаємодію в період закриття школи [7]. На очах відбуваються трансформації освітньої сфери в ключі нової цифрової реальності і в Україні [1; 2]. Отже, перехід очного навчання в дистанційні освітні

формати під час пандемії став каталізатором суттєвих змін для освіти загалом, кожного закладу освіти, освітньої практики кожного вчителя. Сьогодні з'являється унікальна можливість випробувати ефективність пропонованих цифрових рішень, визначити свої потреби щодо підвищення кваліфікації та технологічної модернізації, в разі необхідності обрати способи розв'язання назрілих проблем. Можливо саме зараз для інститутів освіти і всього суспільства формуються найбільш сприятливі умови для вироблення комплексних стратегій розвитку освіти, а також її невід'ємного складника – дистанційної освіти.

Використані літературні джерела

1. Всеукраїнська онлайн-педадра для освітян «Трансформації та адаптації в освіті» (19–20 серп. 2020). URL: <http://pedrada2020.tilda.ws/>; <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions>.
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: наказ МОН від 25 квіт. 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
3. Освіта після пандемії. Тренди майбутнього шкільної освіти (28 квіт. 2020). URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>.
4. Освіта після пандемії: Кисневу маску – вчителю. Про міжнародну конференцію Т4 «Нова норма. Освіта в епоху після COVID-19». URL: <https://osvitoria.media/experience/nova-norma-kysenevu-masku-vchytelyu/>.
5. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogonavchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>.
6. Т4 «Освіта після COVID-19». Міжнародна онлайн-конференція (30 трав. 2020). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eYRP8Z4p9FY>.
7. Distance learning support. UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/support>.

References

1. *Vseukrajinsjka onlajn-pedrada dlja osvitjan «Transformaciji ta adaptaciji v osviti» 19-20 serpnja [All-Ukrainian online pedrada for educators «Transformations and adaptations in education». Aug. 19-20 2020]. Retrieved from: <http://pedrada2020.tilda.ws/>; <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions>.*
2. *Nakaz MON vid 25.04.2013 № 466 «Pro zatverdzhennja Polozhennja pro dystancijne navchannja» [On approval of the Regulation on distance learning: order of the Ministry of Education and Science of April 25, 2013, No. 466]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.*
3. *Osvita pislja pandemiji. Trendy majbutnjogho shkiljnoji osvity, 28/04/2020 [Education after the pandemic. Trends in the future of school education,*

April 28 2020]. Retrieved from: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>.

4. *Osvita pislja pandemiji: Kysnevu masku – vchytelju. Pro mizhnarodnu konferenciju T4 «Nova norma. Osvita v epokhu pislja COVID-19»* [Education after the pandemic: Oxygen mask - teacher. About the international conference T4 «New norm. Education in the era after COVID-19»]. Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/nova-norma-kysnevu-masku-vchytelyu/>.

5. *Rekomendaciji shhodo vprovadzhennja zmishanogho navchannja u zakladakh fakhovoji peredyshhoji ta vyshhoji osvity* [Recommendations for the introduction of blended learning in institutions of professional higher and higher education]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodovprovadzhennja-zmishanogo-navchannja-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>.

6. *T4 «Osvita pislja COVID-19». Mizhnarodna onlajn-konferencija 30.05.2020* [T4 «Education after COVID-19». International online conference (May 30, 2020)]. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=eYRP8Z4p9FY>.

7. *Distance learning support*. UNESCO. Retrieved from: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/support>.

Polikhun Nataliia, Postova Kateryna, Slipukhina Iryna. Challenges of Distance Learning.

Summary.

The educational system of Ukraine has accepted the challenge of a distance learning during COVID-19 quarantine period as well as many countries in the world. The attitude of respondents regarding the effectiveness of distance learning is rather ambiguous, as well as the determination of the problems that arise and the ways of their solving.

The article presents the results of the survey "Challenges of Distance Learning" conducted by the Institute of the Gifted Child of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine from 25.05.2020 to 10.08.2020. The public opinion was studied on the problems of the effectiveness of the implementation of distance learning in Ukrainian educational institutions in the context of the COVID-19 pandemic.

The main purpose of the questionnaire was to determine the features of distance learning, to identify its disadvantages and advantages for individual participants of the educational process and to form proposals for further improvement of the educational process in distance learning.

According to the majority of respondents experience, approximately 75 % of pupils and students joined distance learning, however, according to respondents, it is ineffective in secondary and primary schools.

The respondents identified the importance of real workload for students and teachers, differentiation of learning, combination of synchronous and asynchronous learning, provision of working materials for self-study. At the same time, the platforms for e-learning organization appeared to be the most effective tools (71,3 % of respondents evaluated them in "4 and 5" points, out of 5 possible). It was noted that in Ukraine there are a lot of online resources for the development of cognitive interests and intellectual abilities of students.

Regarding future integration processes in education, the majority of respondents forecast: the beginning of the formation of a new type of integrated individual educational system (44 %); partial enrichment of formal education with elements of distance education (39 %); enrichment of formal education with elements of non-formal education in distance mode (17 %).

Key words: COVID-19; pandemic; distance learning; educational establishments.

Полихун Н.И., Постова К.Г., Слипихина И.А. Вызовы дистанционного обучения.

Аннотация.

В статье представлены результаты опроса «Вызовы дистанционного обучения», проведенного Институтом одаренного ребенка НАПН Украины с 25.05.2020 по 10.08.2020 годы. Изучалось мнение общественности по проблемам эффективности внедрения дистанционного обучения в украинских учебных заведениях в условиях пандемии COVID-19, вызвавшей значительные сбои в общественно-экономических процессах, в том числе и в образовательных системах стран мира.

Ключевые слова: COVID-19; пандемия; дистанционное обучение; учебные заведения.

Стаття надійшла до редколегії 13 серпня 2020 року